

Het Vlaams Wetenschappelijk Economisch Congres

Al wie zich econoom noemt in Vlaanderen is aanwezig op het tweejaarlijkse Vlaams Wetenschappelijk Economisch congres. Het motief van de Vlaamse econoom om naar deze bijeenkomst te gaan is waarschijnlijk dubbel. Enerzijds is het een gelegenheid om oude vrienden terug te zien. Anderzijds is het een unieke kans om te vernemen wat de stand van zaken is in de economische wetenschap. Dit jaar vindt de bijeenkomst plaats te Brussel op 8 en 9 mei a.s. Het thema waarvoor de talrijke bijdragen zijn georganiseerd is de 'sociaal-economische deregulering'.

Het thema is belangrijk en actueel. Het leent zich ook tot grote controversen - iets wat elke econoom zal verheugen. Toch overdrijf ik niet wanneer ik stel dat er een consensus ontstaan is over de wenselijkheid te dereguleren. Iedereen is ervoor. Deze consensus verdwijnt echter onmiddellijk wanneer de vraag gesteld wordt hoever men kan gaan met de deregulering. Met andere woorden, er zullen nog weinig economen zijn die het principe van deregulering verwerpen. De praktische vraag die volgt op deze algemene principeverklaring en die te maken heeft met wat, hoeveel en hoe dereguleren, leidt tot grote controversen. Waarom deze oneinigheid over dit praktische probleem?

In de economische literatuur hebben economen een groot aantal marktfalingen geïdentificeerd die slechts kunnen worden opgelost door een of andere vorm van overheidsregulering. Externaliteiten, collectieve goederen, schaal-effecten, asymmetrische informatie. Allemaal situaties die om regulering vragen. Alleen de meest rabiate 'free marketeer' zal betogen dat de overheid niets te maken heeft met, bij voorbeeld, het behoud van het natuurschoon.

Overheidsregulering moet er dus zijn om het algemeen belang veilig te stellen. Zolang het probleem op dit niveau wordt geanalyseerd, zullen de economen tamelijk preciese en weinig controversiële adviezen kunnen formuleren. Het probleem is echter dat overheidsregulering er ook is omdat particuliere belangen en pressiegroepen erom vragen. En deze vraag heeft meestal niets te maken met de marktfalingen die werden opgesomd. Ze is er omdat regulering ook bescherming biedt tegen te sterke concurrentie vooral dan van nieuwkomers in de markt. Vestigingswetten, minimumlonen, maximumrentevoten e.d. behoren

P. de Grauwe

alle tot deze categorie. Meestal zullen de pressiegroepen die deze reglementering hebben opgedrongen ervoor zorgen dat deze ingekleed wordt in de passende mantel van algemeen belang.

Het gevolg van deze situatie is dat vele bestaande regels een onduidelijke oorsprong hebben. Het is dikwijls moeilijk uit te maken of een regel er is om een marktfaling te corrigeren of om particuliere belangen te dienen. De onbevooroordeelde econoom zal dikwijls grote moeite ondervinden om deze twee motieven van elkaar te onderscheiden. Daarmee hebben we meteen een antwoord op de vraag waarom economen het niet eens worden over wat en hoeveel te dereguleren.

Het probleem wordt nog versterkt door het feit dat de pressiegroepen nu meer economen in dienst hebben dan de universiteiten. En deze lobby-economen zijn in feite advocaten wier taak het is de particuliere belangen van hun werkgever te verbergen achter het rookgordijn van het algemeen belang. Het Vlaams Economisch Congres illustreert dit probleem bij uitstek. Het aantal lobby-economen dat aan dit congres deelneemt is zonder twijfel groter dan het aantal economen dat niet betaald wordt om de economische belangen van hun werkgever te verdedigen. Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat in een dergelijke groep van economen consensus over de vraag wat en hoeveel gedereguleerd kan worden moeilijk te bereiken zal zijn.

Dit probleem kan ook als volgt geformuleerd worden. Traditionele economen hebben een grote lijst van situaties geanalyseerd die overheidsregulering

vanuit welvaartsoogpunt noodzakelijk maken. Ze hebben hierbij uit het oog verloren dat de overheid (de politici) dergelijke regulering slechts zal invoeren als er druk ontstaat van groepen en individuen die een dergelijk overheidsingrijpen vragen. Het resultaat is dat de bestaande regulering slechts in beperkte mate marktfalingen corrigeert.

Het voorgaande heeft ook tot gevolg dat massale deregulering, ondanks de retoriek die hierover bestaat, hoogst onwaarschijnlijk is. Daar waar de deregulering tot stand komt, bij voorbeeld in de financiële sector, is dit meestal het resultaat van het feit dat technologische vernieuwing de reglementen heeft ondermijnd en onuitvoerbaar gemaakt. Op andere plaats zien we echter nieuwe reglementen ontstaan. Dit is bij voorbeeld het geval in de internationale handel, waar de laatste jaren protectionistische reglementeringen in omvang zijn toegenomen. In België blijft men rustig nieuwe vestigingswetten opstapelen, ondanks het feit dat onafhankelijke economen gewezen hebben op het verderfelijke van dergelijke maatregelen.

We moeten ons dus geen illusies maken. Wanneer ergens gedereguleerd wordt, zullen elders wel nieuwe reglementen worden uitgewerkt. Regulering en deregulering zullen hand in hand gaan. Wat meer is, in heel weinig gevallen zal de deregulering het resultaat zijn van de analyse van onafhankelijke economen. En deze analyse zal ook maar zelden de omgekeerde tendens tot regulering stoppen.

Toch blijft een bijeenkomst, zoals het Vlaams Wetenschappelijk Economisch Congres, uitermate boeiend. Het biedt de gelegenheid de verschillende ideeën die over een bepaald brandend probleem bestaan met elkaar te confronteren en te begrijpen. Het Congres zal misschien weinig invloed uitoefenen op het dereguleringsproces. Dit zal echter niet beletten dat de deelnemers een aangename herinnering zullen overhouden van de debatten en de open discussie.